

SERBOKROATISTIKA

Serbokroatistika má na filozofické fakultě v Brně své počátky již v době meziválečné. Od roku 1921 byl prvním externím lektorem A. Kallus, po druhé světové válce pak J. Tomek, prof. a později ředitel obchodní akademie (VHŠ), který byl jistou dobu také prvním tajemníkem čsl. velvyslanectví v Bělehradě a pak čsl. velvyslancem v Libanonu. V letech 1952 až 1956 vedl externě lektorská cvičení srbocharvátštiny M. Chleborád (→), od 1968 pak I. Dorovský (→) a V. Šaur (→).

Zájem o serbokroatistiku podporovala už v době meziválečné také velká pozornost, kterou ve svých přednáškách a seminářích věnoval jihoslovanským jazykům B. Havránek (→), jenž se č.-jihoslov. jazykovými kontakty obíral rovněž v několika studiích.

Po druhé světové válce do roku 1960 se na filoz. fak. konaly ze srbokroatistiky pouze lektorské kursy a některé volné přednášky. V roce 1960, kdy se na fakultě vyskytlo několik vážných zájemců, bylo při katedře slavistiky a indoevropského jazykozpytu otevřeno studium serbokroatistiky jako fakultativního (třetího) slavistického oboru pro posluchače bohemistiky a rusistiky. Úvod do dějin a kultury Srbů a Charvátů přednášel J. Kabrda (→), po jeho smrti v roce 1968 J. Kolečka (→) a I. Dorovský, srbocharvátskou normativní mluvnici M. Jelínek (→) a M. Chleborád, lektoráty, semináře a překladatelská cvičení M. Chleborád, I. Dorovský, V. Šaur, krátkodobě též L. Jelínková a lektorka srbocharvátského jazyka na filoz. fak. UK v Praze N. Gašicová.

Od roku 1968 se v Brně zřídilo pro všechny studenty v oboru slovan. jazyků a lit. širší slavistické studium, které ukládalo posluchačům, aby si zapísali jeden další slavistický obor podle vlastního výběru (serbokroatistiku, bulharistiku nebo polonistiku). V roce 1969 bylo několika posluchačkám 2. ročníku povoleno studium kombinace čeština-srbocharvátština. Tím se od tohoto roku zavedlo v Brně studium serbokroatistiky jako nediplomového oboru. K dosavadním přednáškám a cvičením byl přidán úvod do slavistiky a staroslověnštiny, vývoj srbocharvátského jazyka, které přednášel R. Večerka (→), srovnávací etnografie a folkloristika, srbocharvátská stylistika a přehled jihoslovanské dialektologie (V. Šaur).

Z diplomových prací a doktorských disertací, které v Brně vznikly, uveďme např. srovnávací práci A. Gerada *Systém časů v nové bulharštině, v jihomakedonských dialektech, ve staroslověnštině a v srbocharvátštině, se zvláštním zřetelem k systémům časů minulých* (1939).

Ivan Dorovský

BULHARISTIKA

Brněnská bulharistika byla součástí meziválečné slavistiky na filozofické fakultě. Slovanský seminář zahájil svou činnost na podzim roku 1921. Brněnská slavistika získala vynikající vědeckou osobnost v postavě V. Vondráka (→), který předtím od roku 1903 působil na vídeňské univerzitě.

V. Vondrák položil základy ke studiu staroslověnštiny a srovnávací slovenské jazykovědy.

Vedle V. Vondráka má zásluhu na vysoké úrovni brněnské paleoslovenistiky především B. Havránek (→), který v Brně působil v letech 1929 až 1945. Ve svých přednáškách a seminářích věnoval velkou pozornost jihoslovanským jazykům, a také bulharštině. Vracel se k ní rovněž ve svých srovnávacích studiích. Havránek zkoumal jazykové vztahy slovansko-neslovanské a otázky balkánského jazykového svazu. Do druhé světové války však bulharistika jako samostatný obor v Brně pěstována nebyla.

Až v roce 1951 byla v Brně zřízena samostatná katedra slavistiky, která vedle přednášek společného základu zajišťovala i výuku speciálních slavistických studijních oborů, kterými byla tehdy v Brně polonistika a bulharistika. Bulharistika se studovala jako diplomový i nediplomový obor, a to v kombinaci s bohemistikou nebo rusistikou. Úvod do dějin a kultury Bulharska přednášeli postupně J. Kabrda (→) (vedl též lektorská cvičení bulharštiny pro začátečníky a přednášel normativní mluvnici bulharskou), J. Cvetler (→) a I. Dorovský (→). Po Kabrdově smrti převzal přednášku z bulharské normativní mluvnice R. Večerka (→), jenž přednáší také o vývoji bulharštiny. Jazykový seminář bulharský vedl též J. Bauer (→). Kromě J. Kabrdy vedli lektorské kursy bulharštiny Ljubomir Georgiev, I. Dorovský, V. Šaur (→), později krátkodobě také I. Arková (Syrová), A. Terziovová-Matoušková a nejnověji I. Raev.

V posledním dvacetiletí se v Brně studovala vždy s pětiletou přestávkou v kombinaci s rusistikou nebo bohemistikou.

Různými otázkami vývoje bulharštiny ve starším i novějším období se zabývali zejména J. Bauer, V. Šaur a R. Večerka. Zatímco Bauer a Večerka se zaměřili na studium syntaxe středobulharských památek, Šaur zkoumá ve svých studiích dialektologické památky a otázky současné spisovné bulharštiny nebo otázky etymologické.

V meziválečném a poválečném období vzniklo několik disertací a diplomových prací s tematikou bulharistickou nebo srovnávací balkanistickou, např. A. Gerad, *Systém časů v nové bulharštině, v jihomakedonských dialektech, ve staroslověnštině a v srbocharvátštině, se zvláštním zřetelem k systémům časů minulých* (1939); M. Paulasová, *Deverbativní adjektiva v bulharštině* (1983); J. Mahrová, *Člověk a jeho činnost ve slovních a frazeologických spojeních (Pokus o srovnávací studii česko-bulharskou)* (1983) aj.

Ivan Dorovský
Jiří Krystýnek

MAKEDONISTIKA

Makedonistika jako slavistická disciplína se začala v Československu rozvíjet bezprostředně po druhé světové válce — nejprve na pražské filozofické fakultě zásluhou A. Frinty. Po Praze bylo Brno druhým univerzitním